

7e ANNÉE.

№ 7—10. 1929

STUDENSKYJ VISNYK

PUBLIÉ PAR L'UNION NATIONALE DES ASSOCIATIONS D'ÉTUDIA

СТУДЕНСЬКИЙ
ВІСНИК

РІЧНИК VII.

ПРАГА

Ч. 7—10. 1929.

Зміст.

1. <i>О. Войків</i> : Numerus clausus	1
2. <i>Р. Орловський</i> : Терор	3
3. <i>Л. Б—в</i> : Після Зїзду ЦЕСУС-а	5
4. <i>В. Климовський</i> : Міжнародня Студенська Олімпіяда	7
5. <i>Юрій Волькер</i> : Листонош	9
6. VII. Звичайний Зїзд ЦЕСУС-а	13
7. Резолюції VII. Зїзду ЦЕСУС-а	15
8. Комунікат ч. 1	17

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНСТВА.

9. Січ — Відень	19
10. Чорноморе — Данціг	21
11. Академічна Громада — Подебради	21
12. Секція студентів Високих Торговельних шкіл у Львові	22
13. З життя чужинного студентства	23
14. Бібліографія	25
15. <i>Ucrainica</i> в чужих мовах у рр. 1928—29	26

Помешкання Редакції та адміністрації:

Praha-Smíchov, Nádražní ul. č. 46.

Поштова адреса:

Praha, hlavní pošta, příhrádka č. 411, «Studenskýj
Visnyk».

Гроші посилати на адресу:

Praha, Živnostenská banka, «CESUS» («Stud. Visnyk»).

BANKA ČESKOSLOVENSKÝCH LEGIÍ

V PRAZE II., NA POŘÍČÍ.

4 místní expositury, 16 filiálék, 6 sezonních směnárén.

Telegramy: LEGIOBANKA, PRAHA Telefon serie 265-5-1, 301-4-1.

VŠESTRANNÁ BANKOVNI SLUŽBA

СТУДЕНСЬКИЙ ВІСНИК

(STUDENSKYJ VISNYK)

видає Центральний Союз Українського Студенства („ЦЕСУС“)

Річник VII.

Прага.

Ч. 7—10. 1929.

Ө. Бойків.

Numerus Clausus.

В пововнних роках частіше й настирливіше висувається до-магання про обмеження кількості студіюючих на високих шко-лах. Польща, Румунія та ще деякі держави завели на своїх ви-соких школах фактичний *numerus clausus*, однак для студентів чужих народностей, зокрема для студентів-українців. На Радян-щині доступ до високої школи обумовлений цілим рядом перед-посилок, і то таких, яких здійснити многим тисячам, прагнуцим знання ніяк не можна. Бо напр. бути сином робітника та шей большевика, щоб мати доступ до високої школи, це нелегка річ. Наслідом цього тільки обмежена кількість наших студентів може набути високу освіту, а з тої кількості знову лише якась ча-стина остає на наших землях і працює серед народу. Те, що по-мічено ще далеко до світової війни, а саме, що без потрібної кіль-кості своєї власної інтелігенції нам ніколи не звільнитись чу-жого пановання, є і сьогодні дійсним.

Боротьба за український університет у Львові прибирала різні форми й переходила різні стадії. Найблище свого здій-снення стояло це питання в добі існування Українських Високих Шкіл у Львові. І саме тоді, коли чужі політичні чинники почали налягати на Польщу в університетській справі, коли міністер Скиниські був змушений заявити на зібранню Союзу Народів, що Польща в найкоротшому часі заложить український універ-ситет у Львові, — саме тоді виснажений український організм в боротьбі за високі школи дістав удар в спину. На арену виступає др. Роман Смаль-Стоцький. Однак чужина інформована україн-ською політичною еміграцією не вірить обіцянкам Польщі. Ви-ступ Р. Стоцького повторюється тільки більш ганебно, більш бо-лючо для української нації. Наслідком цього фронт заломлюється й боротьба припиняється, університетська справа компроміту-ється перед чужиною. Щойно виступ українського заступництва в соймі відвіжує в українській пам'яті це для нас так важне питання.

Ніхто не має так добре випробованих методів у боротьбі з українцями як саме поляки. Чи це буде ділянка, релігійна, куль-турна, економічна, політична чи яка будь інша, вони завжди

послугуються українцями проти українців. Завсігди і в кожній справі знаходять вони таких українців, які їхню брехню уважають за правду, які уважають себе за так розумних, що хочуть поляків перехитрити. Натомісьць наша історія наглядно доказує, що поляки, якщо й робили коли будь уступки українцям, то тільки під тиском української сили. Але ті, що уловили тайну вищої політики рішили перенести боротьбу за українські високі школи зі Львова до Варшави. У Львові є неспокійний терен — кажуть вони. Молодь зараз хвилюється, протестує, вміщується так неfortunно в цю справу, що тільки наносить їй шкоду. Як далеко однак пішла справа вперед від коли її перенесено до Варшави, нікому не відомо. Можна припускати, що вона опинилась на мертвій точці. Бо якщо бувби хоч мінімальний успіх, то напевно, що так уповноважений до ведення цієї справи, як також Польща булиб поспішилися розкрити про «українсько-польську згоду».

Не чути також про працю високошкільної комісії при Науковім Товаристві у Львові. Всі повільно починають звертати свої очі в сторону академічної молоді. Щось треба робити — кажуть вчені й політики і такі, що себе за одних і других уважають. Це знає також добре молодь сама. Але деж та запорука, що справа не буде скомпромітована, що не знайдеться знову «уповноважений сам собою» до ведення цієї справи? Де запевнення цього, що справа не буде носити характеру торгу а тільки боротьби? Молодь готова поновити боротьбу за українські високі школи. Вона має сьогодні дуже добрі звязки з чужиною, вона є добре зорганізована внутрішньо, має найкраще бажання заактивізувати цю справу, однак під одною умовою: *що боротьба ведеться за український університет і високу технічну школу з осідком у Львові, і що від цього домагання не має жадних уступок.* Хай боротьба за здійснення цього домагання тріває й довший час, воно безперечно скорше й успішно закінчиться, чим дотеперішні запобічання у Варшаві.

Коли ви сьогодні зговоритесь на тему українських високих шкіл з котрим будь поляком, хай він інтелігент, чи босяк, кожний з них знає тільки одну оборону: «ви не маєте своїх вчених». І вони це повторюють з такою упертістю, що зуміли вже багатьом українцям всугерувати цю думку. Натомісьць дійсність показує щось іншого. Цілі сотні молодих українських вчених, як лікарів, правників, філософів, так інженірів усіх відділів маємо вже стільки, що можна засновувати два університети й дві високі технічні школи й господарську академію. Безперечно, що не одинокі поляки покликані видавати кваліфікації про українських вчених. Вистарчить приглянутися їхнім високим школам та викладам професорів, щоб переконатися про низький рівень польського вченого. Врешті не належить до великої хвали і так надмірного підвищення польської науки, коли тільки на одному варшавському університеті викладає 18 професорів «польських вчених», але жидівської народности.

Та частина української нації, що опинилася по цей бік рижської лінії має на сьогодні вже великий науковий доробок, який працював під орудою вчених в повному значінню цього слова по різних університетських центрах Європи, як у Празі, Парижі, Відні, Берліні, Брюсселі, Штокгольмі, Данцігу, Подєбрадах і т. д. Отже не має найменших причин до уступок в користь поляків і до припинення їхньої ласки у формі «*Studium Ruthenum*». Зведення університетської справи на шлях торгу довело до наслідку заведення фактичного «*numerus clausus*», який приносить велику школу українській нації. Боротьба за українські високі школи у Львові розв'язує рівночасно питання «*numerus clausus*».

Р. Орловський.

Терор.

Методи, яких примінює Москва в боротьбі з Україною переходять поняття культурної людини та носять всі позначки справжньої дикости. В ХХ. ст. при допомозі електрики та різних технічних засобів тероризується людей дуже часто *невинних*, без різниці віку та соціальної приналежності. На місце царського режиму прийшов інший, що в ім'я рівності й піднесення пролетарського стану убивав усіх, що ставили опір большевизації. Найбільш нищено українців, як тих проклятих самостійників, що осмілились протиставити большевизації своє національне я, та проти московсько-большевицької кліки виступили оружно. І хоча цій кліці вдалось лише на деякий час віднести поразку, то боротьба українського народу від 1918. р. триває по сьогоднішній день, а в останньому часі навіть стає більш безоглядною.

В своїй боротьбі з Україною Москва послуговувалася двома методами не знаними в сучасній Європі, а саме: методом *дикости* й методом *провокації*. У винищуванні українців москалі з жидами дуже добре взаємно себе доповнюють. Безоглядність в поступованнях получена з найбільш рафінованою провокацією робить цілі народи безсильними в боротьбі з сучасною Москвою. Більше цього, такими методами вона зуміла витворити в Західній Європі вражіння, ніби в сучасній Росії панує певна система права, хоч і відмінна від західньо-європейської, але тільки тому, що європейське право є буржуазне. І якби не процес німецьких інженерів то Європа ще довго не вловила б була тої огидної провокації, якої вживають большевики зі своїми ворогами.

Сталось так, що вже по кількох роках большевицької творчости весь робітничий рух, боротьба за соціальний добробут почали заломлюватися. Робітництво почало тратити симпатії широким мас як в Європі, так і Америці. Безперечно, що виною цього є якраз большевики, зі своїми методами боротьби, або по їхньому званого «соціалістичного будівництва». Якщо цей метод примінювався в Росії то нам до цього було байдуже; москалі

моглиб себе взаїмно провокувати, вішати, розстрілювати, засидати на Сибір чи на різні острови. Але лихо якраз в тому, що це робиться також на Україні і то в першу чергу та в найбільших розмірах.

Недавні жертви московсько-жидівської провокації викликали відрухове реагування цілого українського загалу. Українська академічна молодь, що певним рішучим виступом проти московського терору звернула увагу Західної Європи, знайшла симпатії та одобрення не тільки в українському студентстві, але й в широких масах української нації. Академик Єфремов, еп. Чихівський та інші з ними зарештовані це тільки дальші невинні жертви провокації Д. П. У. Бо колиб ішло, о людей, які дійсно є звязані з певними центрами, що проводять боротьбу з Москвою, то напевно що в нас не протестувалиб. Безперечно є це зла наша тактика, але чомусь її всі українці придержуються. Якщо хоч дрібка вини не в нашому, але в московському поняттю є за арештованим, то всі ми мовчимо, неначеб набрали води в рот. Поняття, що нас нищать тільки тоді, коли убивають невинних наших людей, є фальшиве і негідне тої нації, яка хоче і може здобути свою самостійність лише шляхом боротьби з ворогом. Як примітивним способом ведеться в нас боротьба проти москалів свідчить і той факт, що великі тисячі розстрілених і увязнених українців зникло з поверхні землі і ніхто тут не знає імен тих героїв-мучеників. Всього у нас ведеться московським системом «безіменности». Наша боротьба з Москвою врешті переконалаб чужинців, якщо ми моглиб поіменно назвати всі ті жертви, що ми принесли їх за нашу самостійність.

Дивне становище заняли наші академики, що перебувають на західних землях та які брали участь в засіданню Академії, що на ньому обговорювано справу акад. Єфремова. Не будь великої благодати, якою їх наділила Польща в часі виїзду до Києва, можливо, що булиб ще голосували за обвинуваченням Єфремова. Думаємо, що їхнім обовязком було не тільки запро-тестувати і то в як найрішучійшій спосіб перед цілим світом, але вони повинні були подати також до прилюдного відома перебіч засідання, на якому обговорювано справу арештовання акад. Єфремова. Супроти моськовського бандитизму не можна вживати європейського джентельменства, бо це значить затыгати самому собі петлю на шию.

При цій нещасливій нагоді, жертвою якої падуть невинні люде, українське громадянство повинно перевірити свої методи боротьби. Вони оказуються для нас не тільки неvistарчаючими, але що більше шкідливими. Москва є такий ворог, супроти якого вживати метод боротьби західнього європейця є шкідливим для нас а корисним для Москви. Це найліпше доказав морд С. В. Петлюри та процес з убицею в Парижі. Метод нашої оборонности повинен бути замінений методом наступу на ворога. Українське студентство у Львові дало доказ, що воно знає, яким методом треба воювати з ворогами Української Нації.

Після Зізду ЦЕСУС-а.

З септим зіздом ЦЕСУС-а проминуло і сепм років його існування, сепм років організаційної праці серед найтяжчих обставин. Не доводиться з приводу цього робити які будь підсумки, чи висловлювати похвали на адресу поодиноких членів Управи, що на протязі того часу працювали в Централі. Організаційна праця це «дух часу» нашої національної боротьби, що день-в-день вимагає постійного напруження, постійного солідного проведення, якщо вкінці вислідом має бути перемога — триваюча перемога. Сепм років здається доволі короткий час, щоб можна було на тому грізному повоєнному румовищу поневоленої нації здобути великі успіхи. А прецінь, коли пробігти тільки блисквично думкою, що на протязі тих сепмох років діялось в тому вічно бурхливому студенському морі, то дуже легко можна переконатись, що тут були часи великого внутрішнього підйому та роки тяжкого упадку. Як перше позвільна повертає так друге в залежності від першого упадає, зникає.

Вже на минулому зізді помітно було зворотню точку в діяльності ЦЕСУС-а. Краєве студентство успіло було на протязі послідніх двох років зорганізуватись настільки, щоб проводити свою працю спільно з іншими студенськими організаціями, обєднаними в ЦЕСУС-і. Одначе після листопадових подій минулого року наступило розв'язання найбільшої краєвої організації «Студенська Громада» у Львові й гарно започаткована праця виділу цієї Громади була зведена в нівець. Що більше, оказалось при цьому, що студентство не було настільки ще внутрішньо сильним і обєднаним, щоб зуміло було сейчас знайти відповідаючий тому грізному фактові певний протитяг. Сам по собі драконський распорядок не вбив тої волі, яку виявило студентство на полі самоорганізації, але навпаки він поучив молодших товаришів, що сучасні обставини треба розглядати більш поважно та широко, будучи в кожному моменті готовим і здібним звести всякі драконські распорядження до паперової сили. І знову проминав один рік малодіяльності організаційної на краєвому ґрунті, але за те йшло пильне студіювання обставин, певне міркування на майбутнє. Йшло саме доповнення того, чого молодшим товаришам бракувало. Одначе на протязі посліднього року вели інтензивну працю фахові організації в краю, але ця праця, що далеко поза рямки організації не сягає. Студентство краєве позвільно відчувало потребу координації праці там на місці та створення все краєве студентство обєднуючої організації. Індівідуальність межуюча з анархізмом і строга фаховість та організованість і вияв праці лише в організації фаховій чи допомогівій є для студента поневоленої нації покищо шкідливим а в дальшому своїми наслідками навіть убійчим. Сучасний український студент мусить

чинити під так того несвідомого імперативу, «...що тіло рве до бою», коли на нього не має впасти гнів цілої нації.

Тяжко сказати в які форми вилявсяб був отой гнів еміграційного студентства на своїх краєвих товаришів, не будь на зїзді відряднього явища а саме присутности делегації від буковинського студентства. Гнів той не безпідставний на краєве студентство. Був час зорганізуватись, був час простудіювати обставини та віднайти в них свій шлях, методи й засоби праці. Говорити про революційність а мати склінність до анархізму й організаційну силу павутиння, тим можна хіба лише на хвилину когось налякати, однак успіху віднести не можна. Мріяти про великі, тверді й тяжкі до переведення чини а мати в собі хуторянську психику й батьківську поблажливість та діточу образу, цим можна тільки самому заложити на себе кайдани неволі. До великого чину треба належно підготовлятиш шляхом тяжкої буденної чорної, оттої непомітної, праці, бо щойно на цій ростуть ті великі досягнення, о яких ми мріємо.

Як вже сказано атмосфера зїзду віщувала бурю, яку аж до зникаючого прояву розвіяла присутність делегатів буковинського студентства. Буковинське студентство користувалось на послідньому зїзду подвійними симпатіями. Перш всього вони вступили на шлях самоорганізованости, внутрішньої праці, та координації своєї праці з цілим українським студентством обєднаним в Централі. Вони по довгих роках льокальної праці та поглядання на другий бік Дністра, рапідно завернули в протилежний напрям, прийняли, далеко широкий діяпазон і митю звернули на себе увагу. Друга частина симпатій була проявом вдячності студентства за поміч для студентів недопомоговців, яку власне буковинське студентство та громадянство між собою провело. Наслідком оттого очищення атмосфери зїзд працював під впливом того тяжкого положення, в якому опинилась наша Централь. Тому не було тих гучних резолюцій, що їх часом можна було помічати на попередніх зїздах, а навпаки довгі години думання, обчислювання, з оливцем у руці всяких можливостей на майбутній рік. З приємністю можна було помічати на краєвих делегатах, що вони змогли вже вловити в чому саме лежить отта велика цінність, якою так дорожить еміграційне студентство, — оттої Центральний Союз Українського Студентства.

Чи вони зуміють освідомити обцим тисячі українського студентства перебуваючого в краю, це покаже найблище майбутнє. Чи зуміє краєве студентство обєднатися в одній організації і повести працю, відповідаючу його чисельности та якости, чи буде тинятись розбитим і розєднаним, це воно виявить в найблищому майбутньому. Еміграційне студентство буде так як і до тепер тільки слідкувати за працею краєвого студентства і буде завсїгди допомагати в належних змаганнях, однак буде й різко судити, докази чого дало воно вже на послідньому зїзді.

В. Климовецький.

Міжнародня Студенська Олімпіада.

Вже далеко до світової війни тілесній культурі визначувано одно з чільних місць у вихованню молоді, хоча все це відбувалося й відбувається щей тепер добровільно. Міжнародні Олімпіади, які відбуються від 1896. р. кожних чотири роки спричинились до того, що сьогодні кожна людина звертає велику увагу на своє тілесне розвинення. Здавалосьби, що світова війна причинилась чимало в тому, щоб тілесною культурою цікавилися як найширші круги кожної нації. І дійсно, по війні починається доба спорту. Побіч міжнародніх Олімпіад та ріжних міждержавних та міжнаціональних й врешті міжклубовних змагань відбуваються також міжнародні студенські змагання, що носять назву «Міжнародньої Студенської Олімпіади».

Український спорт, хоча тріває вже десятки років, не виїшов ще поза межі початкуючої стадії, не розвинувся до тої міри, щоб міг з повним успіхом суперничати на міжнародніх змаганнях. Правда, що наше сокільство дуже часто не могло брати участі на міжнародніх здвигах ізза протесту чи то поляків, чи москалів. Замкненність в собі не пособляє розвиткові спорту. Не вистарчить читати в пресі про змагання, про нові успіхи, требаб виступити на міжнародню арену і там зміряти свої досягнення. Однак, ніде правди скрити ця ділянка ведеться в нас щей до тепер чисто ділетантським способом. Хто хоче той і вправляє спорт і то тоді, коли хоче і як хоче. Наслідком цього понад рівень пересічності ніхто з дотеперішніх наших спортсменів не вибився. Тоді, коли навіть малі народи стались славними на весь світ, коли Чехословаччина завдяки своєму сокільству змогла так легко зорганізувати свої многотисячні легіони та ширити імя молодої держави при помочі добрих дружин копаного мяча, то в нас дивляться на цю ділянку як на необхідність діточої забави. Не вміємо видобути з цьої ділянки тих великих капіталів, які в ній скриваються. На оправдання такого стану мається аргумент, що нас не допускають до участі в міжнародніх змаганнях. Це однак не відповідає дійсности. Міжнародні Студенські Олімпіади не зачинені перед українським студентом-спортсменом, тільки треба належно підготувитися до міжнароднього змагання.

Міжнародні Студенські Олімпіади, які відбуваються від закінчення світової війни, дають можливість виступу також українським студентам. Тут український студент є рівнорядний зі студентством інших націй і має повну можливість виказати свої здібности в першу чергу на полі тілесної культури. В 1924. р. на Міжнародній Студенській Олімпіаді в Парижі брав також участь українець студ. Фовицький, який в тодішньому часі студіював Спортову Академію в Берліні. І хоча його висліди змагань були аж надто слабкі а всеж вся європейська преса писала про його участь. Що й казати про ті хвали, якими засищувано побідників!

Від 1924. р. ніхто з українців не брав участі в Міжнародних Студенських Олімпіадах. Дивує при цьому тільки те, що в наших спортсменів не має того великого замиловання та амбіції, які бачимо в чужих спортсменів. В додатку спорт в поневоленій нації повинен бути одною з головних ділянок, на якій можна підготувляти успішну боротьбу, випробувавши ворога добре і в цій ділянці. Як чехи перед світовою війною розвивали цю ділянку хай послужить такий факт: В 1908. р. відбувалися в чеських горах змагання на лашетах. До змагань станули чехи й німці. Велика метелиця робила майже неможливим абсолютування 30 клм. простору при певній контролі. Але спортсменів це не лякало. Один із чехів, учасників заявив, що радше згине, чим має поступити перше місце німцеві. В часі змагань погода на стільки погіршилась, що учасники перервали змагання. Один чех тільки гнався даліше вперед і дійшов в рекордовому часі до ціли і то серед найтяжчих обставин. Інша річ, що довелось йому за це наложити життям тому, що контрольний у ціли опустив завчасно місце і не був до помочі виснаженому спортсменеві. Завданням опису цього факту є вказати на ту велику національну свідомість, на національну гордість, яка була і є в спортсменів чужих народів. Багато примірів можна навести з чеського спорту і то в його найтяжчій добі, коли проти нього німці вміли викликати бойкот чужих спортсменів.

В серпні 1930. р. буде відбуватися Міжнародня Студенська Олімпіада в Дармштадті, в Німеччині. Завданням українських студентів-спортсменів є взяти участь в цій Олімпіаді. Дуже добре булоб, якщо моглаб взяти участь дружина копаного мяча. Ця ділянка спорту моглаб на міжнародньому полі конкурувати і то навіть з певним успіхом, якщоб сейчас приступлено до пильних вправ. Чи інші галузі спорту моглиб бути заступлені, це дуже сумнівне. Ледви чи можна конкурувати з легкою атлетикою німецькою, американською, фінською та ін. Однак і успіх футбольної дружини є досить сумнівний, але, як вже сказано, при добрій підготовці можна такий успіх віднести. Матеріальні засоби можнаб здобути в той спосіб, що дружина абсолютувалаб кілька гор на західних землях і в цей спосіб покрилаб кошта получені з кілька-денним перебуванням в Дармштадті. Якщо дружина віднеслаб повний успіх на Олімпіаді то напевно їй доведеться абсолютувати ще декілька матчів з німецькими клубами і в той спосіб здобути потрібні для дальшої праці гроші.

Цєю справою повинноб вже зайнятися Т-во Україна у Львові.
Нагода до участі в міжнародніх змаганнях є.

Листонош.

В глухому місті, далеко в горах жив молодий листонош. Не мав вже ані батька ані мами; мав лише синю торбу, жовту шапку та веселий усміх. Два рази денно обходив місточко, роздавав в домах листи та листівки, які приходили з далеких країв. Держав у своїх руках післаництво цілого світу. Люде навиділи його, а коли бачили, як проходив біля вікон, казали: «Бач, — листонош! Чи не несе нам щонебудь?»

Листонош був веселим чоловіком. Розвеселявав всіх: матерей, батьків, дітей, — а навіть і самі листи. За весь час, що розносив пошту, ніколи не дістав чогось такого, що повідомлялоби про смерть, чи страту, чи взагалі якусь сумну вістку. Листонош це знав — і тому був гордим.

В тім місті, на кінці довгої вулиці мешкав опущений старець. Мав довгі сиві вуса, сивий кабат а в подертих черевиках слабі й вислужені ноги. Очі мав занечичені так, що майже не бачив, сидів цілий день біля вікна, літом у городі перед домом і споминав на свого сина, що був в копальнях золота в Америці. Тому, що був маломовним й до нічого непридатним, люде не звертали на нього уваги й полишали його цілковитій самоті. Тільки листонош завжди раз в місяць приносив йому листа з Америки, а тому, що дідусь не бачив вже навіть через подвійні окуляри — самий йому листа прочитував.

І читав о дивних заморських краях, о горах вищих сонця, о ріках зі золотою водою, о злісних муринах і підлесливих індіях, о кровавій боротьбі зза золотої руди й о богатях подивугідних пригодах, які син дідуся, Франц, в листі описував. На кінці листа було — що — дасть йому Бог щастя — осягне скоро богатства й повернеться на батьківщину.

Старець слухав уважно, щоб не уникло йому жадне слово. До сина вязала його безмежна любов, бож це був одинокий чоловік, який надавав ще змісл його вичерпаному вже життю.

«Щоб йому тільки щось не пригодилось», — казав дрожачим голосом, коли листонош закінчував читати листа.

«Щоб могло статися йому, дідусю?»

«Колиб ви його знали, пане листонош — ви напевно булиб тої думки, що йому дещо може пригодитися. Колиб ви його любили, ви пізналиб, що не має на світі нещастя, яке не моглоб його стрінути. А зокрема в такій Америці! — Бажавби я, щоб він радше був тут. Нехай без грошей і без золота!»

Потішав листонош дідуся як тільки знав. Дідусь був вдоволений, що має когось, з ким мігби розмовляти про сина, а при одержанню третього листа так до листоноша залюбився, що запропонував йому, перейти до нього на помешкання, до білої піддашої кімнатки, що від виїзду його сина стояла пустою.

«Не мусите платити мені за помешкання. Замість того кожного дня перечитаєте мені послідний лист сина. Маю вже лиху пам'ять й сейчас всьо забуваю; тому буде для мене лист кожним разом новий. Так вже Бог про нас старих подбав!»

Листонош радо прийняв цю пропозицію. За своє урядовання багато не одержував, тому було це для нього дуже вигідним, бо можна було дещо заощадити. Мешкав у вдови, яка мала лише оден зуб й острий язик. Заплатив їй свій довг, взяв торбу й шапку і переніс всьо до дідусевого дому. Вдова гнівалася на нього а пізнійше стала його обмовляти.

Листонош жив з дідусем у згоді. В день ходив до заняття, вечером прочитував листи сина й так їм обом проминали хвили далеко ліпше чим перед тим.

Але щоби не забути:

В сусіднім домі — був майже спорохнявілий й не було в ньому ані одного порядного вікна — мешкала убога робітничка родина з семи дітьми. Шестеро їх було власних, семе — мала Оленка — до родини правно не належало. Найшли її колись вечером стуленою біля дверей, надармо випи-

тували, звідки прийшла й де її мати. Дівчина тільки плакала й заєдно повторяла:

«Не маю нікого. Я самотна!»

Робітник Петро і його жінка змилюсердились і прийняли дівчину до своєї убогої рідні. Богато добра їй дати не могли, самі не мали, а що мали, дали скорше своїм дітям тому, що родичі люблять свої діти завжди більше, ніж чужі. Колиж була в дома велика біда виганяла Петрова жінка діти на улицу жєбрати. Всі верталися з якимсь крейцаром, лише Оленка завжди з нічим. Чому? Тому, що мала такі гарні сині очі, як королівна, а кожний, хто в них глянув, вагався подати дарунок. Була то взагалі надзвичайна дівчина, якби не з цього світа, а всі злі люде, побачивши її, трівожно говорили: «тій дівчині не видно нічого доброго з її очей!»

Оленка перша спостерегла нового дідусевого співмешканця. Сейчас першого дня, коли переходив біля неї, погладив по головці й усміхнувся до неї. Дідуся самого боялася, — здавався їй чорноризником; але листоноша полюбила вже з першого побачення. Сідала вечером біля плота дідусевого городу й прислухувалася його розмові з власником дому. Зачула також про Америку, сина, золотопідприємця, о горах досягаючих сонця і те все її надмірно цікавило. Притискала вухо між деревляні коли плоту й запертим віддихом видержувала там так довго, аж оба оповідаючі піднялися і йшли спати.

Одного вечера, коли наближався дощ із бурею дідусь захорював і сказав до листоноша:

«Любий приятелю — маю сьогодні великий страх. Снилось мені в ночі, що мій син помер в Америці. Я бачив його в чорній трунві з великою раною в серці. О напевно щось йому пригодилося! Боже мій, я цього не переживби!»

Бідний дідусь мало не плакав.

Листонош його потішав — на цей раз однак надаремно. Злого сну не міг вигнати з голови. Вернулися отже до дому, однак тяжко їм обом спалося; на дворі гуділа буря а схвильоване повітря дзвонило цілу ніч вікнами аж лячно було слухати.

Слідуючого дня дістав листонош на пошті листа, якого мав доручити дідусеві. Було це велике, в синій конверті письмо з п'ятьма червоними печатками й великим чорним значком. Виглядало грізно. Адрес не був писаний почерком дідусевого сина — але якоюсь чужою, дрожачою рукою. А під адресою великими буквами: до власних рук адресата!

«Хто інший мігби дідусеві писати з Америки, як не його син?» думав листонош, поглядаючи залякано на письмо. Але лист лежав німий як гріб на його долоні а п'ять червоних печаток як п'ять язиків змія вдаряло йому в обличчя.

Взяв письмо до дому. Не віддав його сейчас дідусеві, але положив його на стіл у своїй кімнаті й задумався.

«Такого листа не мав я ще ніколи в руках. Напевно є в ньому щось злого».

Промайнула думка, що мігби письмо отворити. Щоправда дідусь завжди неотворене письмо важив у своїх руках, але колиб його отворив, прочитав і знову гарно заліпив, нічого не пізнавби дідусь своїми слабими очима. А всеж таки не осмілювався отворити листа. Були на ньому перестерігаючі слова: до власних рук адресата! Ці слова так виразно забороняли, що листоношові не осталося нічого іншого як послухати.

Взяв отже письмо і наблизився з ним до вікна, щоб до нього подивитися проти світла. Синій конверт просвічений а в ньому кровю почервонілі зариси якихсь листів. Приложив письмо аж до самого скла. Дивиться — дивиться — й здається йому, що прочитує одно слово, одно грізне слово: смерть. Залякався листонош. Вчорашній сон дідуся промайнув в його голові. Певно є це вістка про смерть його сина.

«Що маю тепер робити? питався сам себе. «Сповідчає це письмо смерть, умре дідусь з жалю, як буду йому читати. Скорше не дам йому письма. Щож але, як хтось довідається обцім? Зробить донос на мене, що не виконую службу, пан директор мене звільнить, віддасть в тюрму а може навіть шось гірше».

Був у розпуні. В кінці рішився, що покищо нісьма не віддасть, але підіжде, чи не знайдеться завтра ліпший вихід.

Минув день, минув другий, нова думка, ліпший вихід, не приходили. Навпаки — справа ставалась більш заплутаною, лист більш загадочним, а він самий більш безпорадним. Занедужав від того листонош і ходив по місті як у сні: люде завважили те й дивувались йому, однак найбільш його жалувала Оленка, якій не unikнув найменший вираз в його обличчю. Перед дідузем перемагав себе до тої міри, що цей на ньому нічого не запримічав а якщо запримічував, то робив припущення що мабуть залюбився, знаючи, що молоді люде, якщо залюбляться, виглядають неначе хорі й ходять мов сонні.

Великий лист з п'ятьма печатками лежав покищо зложений на вікні між часописями. Скільки годин не надумувався листонош над ним. Лист однак мовчав холодно й дошкульно. Внутрі його всеж таки щось діялось, що свідчило про його грізне життя й що листоноша найбільш мучило. Стався з кожним днем тяжчим. Якби приростав до стіни, якби на нього переносилась вага безрадіности листоноша. Передше можна було його підняти одною рукою легко, тепер потребував убогий листонош обох і великої сили, а коли його ніс, було неначе держав великий тягар — аж під ним ептикався. А лист був постійно тяжчим, з дня на день тяжчим. Колиж місяць після цього, як листонош його дістав, рішився лист віддати дідушеві, хай воно вийде при цьому якбудь, щоб тільки самому бути звільненням від тих мук — то завважив, що лист став так тяжким, що не може його навіть рупити. Надармо його рухав, надармо напружував мязи. Ціла кімната гралася, але лист навіть не рухався й лежав як прикований на вікні між часописями й квітником.

Того дня віхав до міста гарний автомобіль і станув на ринку. Збіглося біля нього повно цікавих, тому що автомобіль, а в добавку такий гарний автомобіль, був у місті чимсь небуденним. З нього висів опалений мущина, з бистрими очима, чорним вусом й лискучим годинником. При його боці звисав ніж та револьвер і тільки одна рука. Друга — права була втата в лікті.

«Де є мій батько?» питався висівши з воза.

Ніхто не знав, хто є його батьком, тому й де мігби бути.

«Яж писав йому, що сьогодні приїду. Може помер?» Рушив скорим кроком через ринок, повернув у другу улицю й опинився біля посліднього дому міста, якраз там, де мешкали дідуш і листонош. Богато цікавих його наслідувало.

Дідуш сидів з листоношом в городі й чудувався весняним сонцем. Було саме після обіду.

«Батьку!» закликав опалений муж і протягнув руки.

Дідуш зворушився. Прийшло це надто несподівано. Така радість потрясла його слабим тілом, серце не видержало.

«Франц!» прошепотів лише, як з великої віддалі. Потім вже не промовив нічого; покотився з лавки й упав на землю. Колиж його піднесли був вже мертвий. Але в обличчі мав стільки щастя, що всі не могли довго повірити, щоб вже був мертвим.

Син заплакав, але скоро успокоївся.

«Певно не був поінформований про мій приїзд. Колиж своїми руками, ножем і револьвером здобув я собі досить грошей, що робив я з великим трудом, стративши праву руку — я поручив написати з Америки свому батькові, що повертаю. Головно тому, бо я знав, що наглий мій поворот мігби його вбити. Певно не одержав мойого листа, ані грошей, які вложив я до нього. Хто був тим злочинцем, який украв гроші і лист а мойого батька убив?»

Листонош здригнувся.

«Я не доручив йому листа», сказав трівожно.

«Але лише тому, щоб його зберігти при життю. Лист був писаний чужою рукою, а тому думав я, що сповінає про вашу смерть, пане! Цілий місяць ховав я його у своїй кімнаті. При божій милості простіть і повірте, що не зробив я того ізза якоїсь злої думки».

Мужчина спаленів гнівом, витягнув ніж і шермував ним перед очима листоноша.

«Ви злодій!» кричав. «Укрависте тому, що в ньому були гроші, які з нараженням свого життя я здобув собі в американських копальнях. За які борюся я з людьми і землею. Ради них мусів я убивати, уживати небезпечних підступів і ради них стратив я в боротьбі праву руку».

«Бачив я в листі смерть, сказав листонош, збліднувши від болю.

«Ви злочинець!» кричав далі американець. Ви вбили мого батька тим, що не підготували його на мій приїзд. До тюрми з ним!»

Люде кинулися на листоноша й відвели його до в'язниці. Не допустили його до слова, а колиб був і говорив, ніхто не повіривби. Лише Оленка, яка, як колись стояла за плотом, дивилась на нього з великим жалем, але не могла йому допомогти.

Ув'язнили нещасного листоноша, засудили про крадіж й вбійство на смерть. Ніхто не вірив ані за макове зерно його обороні, а коли оповідав обтім, як лист ставався з кожним днем тяжчим, — всі вибухли сміхом.

Виставили на ринку дерев'яне підвищення. Американець самий зготував на ньому високу шибеницю. День поправи призначили на великий ярмарок, коли буде в місті найбільше людей, щоб ті, які не убивали й не крали, мали при погляді на поправу сяку-таку відплату за свою чесність, — а грішники, щоб схаменулись.

В цілім місті листоноша обмовляли й не могли підібрати для цього найгірших слів. Найбільш однозуба вдова; їй в тім часі виростало сім язиків.

Прийшов день поправи. З цілої країни зійшлися люде, щоб побачити не-аби-яку річ. Ринок був переповнений людьми, з вікон приглядалися грубі міщане, а навіть на дахах було повно цікавих.

Найбогатші, щоб не остати позаді, закупили собі пропорціонально до свого багатства місця під самою шибеницею.

Не бракувало й цілої юрби дітвори та недолітків, які мов вужі та ящірки пролазати поміж людьми, роблячи всюди великий крик. Цілий ринок був повний руху, крику, свисту й життя. Чекав на смерть.

Біля церкви на дзвіниці над головами останніх стояла Оленка. Була бліда, руки їй тряслися а в очах стояли сльози.

Трубачі затрубили, бубни загуділи. Два жандарми вивели листоноша на підвищення а за ним виступив кат. Виглядав у своїм одязі так грізно, що зібрані замовкли мов на приказ. Листонош ішов простоволосий, дивлячись блудними очима по ринкові, домах й небозводі, неначе когось шукав й не знаходив. Потім спитав його суддя чи хоче помолитись.

Листонош притакнув. Кілька разів протер рукою горло, шукаючи там голосу, який висох від мук, а опісля, влявши свої сумні очи в тисячі очей, проголосив молячись:

«Люде: Я говорив правду перед судом, говорю її тепер перед смертю. Не вкрав я листа, не хотів я вбити дідуся. Не боюся шибениці, боюся пустки, в якій умираю. Чи є між вами оден, який вірить в мою невинність! Чи є між вами оден, хто вірить цьому, що говорю?»

Грізна тиша була йому відповіддю.

Клякнув листонош на обі ноги, простягнув руки й повторив своє прохання ще більш розпучливо:

«О, не дайте мені вмерти без одної зізди! Щож ані оден, ані оден між вами, люде, мені не вірить?»

Людська товпа не воротнулась. Мовчала.

Обличчям припавши до землі викрикнув в найбільшій розпучці:

«Чоловіче, чому ти опустив мене?»

Тут відізвався голос неначе з неба йдучий, який задзвонив серед грізної тиші неначе срібний дзвін, котрий замаєв над масою як білий прапор на чорній тюрмі.

«Вірю тобі!»

Всі здригнулися. Було це так несподівано, що ніхто не осмілився навіть оглянутися. Листонош випрямувався, обличчя його проясніло, повернувся за голосом як сонячник за сонцем.

А голос той приходить з церковної дзвінниці, де стоїть дівчина, дивлячись широко отвертими очима на товпу, шибеницю й листоноша.

Люде повільно, довільно стали повертатись. Гачуть великі жарючі очі, розростаючись до двох великих озер; всім здається, що ті дивочі очі в більші ніж ринок з усіми вежами, всі відчувають немовби впади до них і з них потонули. Стоять, стоять як утоплені з каменем на шиї, уперто споглядаючи, очаровані дивним поглядом.

«Вірю тобі», шєраз сказала Оленка, зійшла з дзвінниці й вступила в товпу. Ця перед нею розступалася, як море перед очима Мойсея, ніхто навіть не озвався. Оленка пропала ним, виступила на підвищення, взяла листоноша за руку й сказала:

«Ходи з відси!»

Листонош йшов. Судді, жандарми, кат, військо, пожарники, діти й недолітки стояли як вчопані. Як забавки вирізані з дерева. Не знали, що мають робити. Уступилися Оленці й листоношові з дороги, слухали її очей так, якби то не були очі осиротілої дівчини, але наймогутнішого пана з наймогутнішої держави.

Скорше ніж сподівалися зникли Оленка й листонош. Повільно пробуджувались з отуманення й приходили до свідомости, що сталося.

«Щож ми вчинили», заверещав вкінці судді біля шибениці, «прецінь ми мали його повісити!»

«Скоро за ними!» закричав поліцейний комісар.

Всі опам'яталися. Судді, поліцаї, кат, пожарники, діти й недолітки гналися як лявіна вулицями за місто слідами листоноша й Оленки.

Не находили їх однак. Якби земля під ними розступилася. Зникли й ніколи там вже не показувалися.

Багато говорилося пізніше о листоношові, але ще більше о дівчині-сироті, малій Оленці. Кожний інакше пояснював собі її таємничу силу. Одні казали, що це був правдоподібно чорт, інші, що ангел; всі однак погоджувалися в тому, що то була дитина з гарними очима.

З чеського переклав Л. З.

VII. Звичайний Зїзд Центрального Союзу Українського Студенства.

(29.—31. жовтня 1929, в Подєбрадах).

Святочне відкриття VII. звичайного зїзду ЦЕСУС-а відбулося 29. жовтня 1929. р. о год. 11.30 в салі «Заложна» в Подєбрадах. Президент ЦЕСУС-а тов. Орелецький відкриваючи зїзд запросив до почесної президії ректора Української Господарської Академії в Подєбрадах п. проф. Іваніцького та представника чеського громадського уряду в Подєбрадах, які виголосили привітальні промови та побажали зїздові як найкращих успіхів в його працях. Після цього слідували усні привіти зїздові представників чужинного та нашого студенства. Дальше відчитано цілий ряд привітальних телеграм та писем, як напр. від президента С. І. Е. п. Соре, бувш. президента С. І. Е. Др. Мальтїні, від Центральних Союзів Англійського, Швайцарського, Шведського, Шкотського, Чехословацького, Французького, Еспанського, Естонського Студенства, від українських високих шкіл, громадських, культурних та спортивних установ і врешті від організацій — членів ЦЕСУС-а.

О год. 15. розпочато ділову частину зїзду в кооперативнім товаристві «Україна». На пропозицію тов. Орелецького обрапо Мандатну Комісію, яка після перевірки мандатів ствердила приєднаність делегатів від слідуєчих організацій:

1. Українська Академічна Громада — Прага,
2. Академічна Громада — Подєбради,
3. Громада Студентів — Подєбради,

4. Медична Громада — Львів,
5. Т-во Українських Студентів Львівської Політехніки «Основа» — Львів,
6. Т-во Мед. Ветр. «Ватра» — Львів,
7. Секція Студентів Високих Торговельних Шкіл — Львів,
8. Союз Українських Студенських Організацій в Румунії-Чернівці,
9. Академічне Товариство «Січ» — Відень,
10. Національний Союз Українських Студентів — Лієж,
11. Союз Українських Студентів «Основа» — Данціг,
12. Українська Студенська Корпорація — «Галич» — Данціг,
13. Товариство Українських Техніків «Чорноморе» — Данціг,
14. Українське Студенське Товариство «Зарево» — Данціг.

Присутніх делегатів — 19 з 29 мандатами.

Після звіту Мандатної Комісії приступлено до вибору президії зїзду. На голову зїзду обрано тов. Петрюка Ярослава (СУСОР), на містоголови: тт. Зубика Романа, та Паценка, на секретарів тт. Якубовича та Шадківського. Голова зїзду тов. Петрюк дякує іменем президії за вибір та уділяє слово тов. Орелецькому для зложення звіту за минулу каденцію. Після цього слідує звіти інших членів Управи, Ревізійної Комісії ЦЕСУС-а та делегатів організацій. Над виголошеними звітами проведено вичерпуючу дискусію, яка протягнулася аж до вечора 30. X. Удільненням абслюторії уступаючим органам ЦЕСУС-а зїзд розподілив свою дальшу працю на чотири комісії: організаційну, економічну, культурно-суспільну та міжнародних зносин. Праця в комісіях тривала до 16. год. 31. X. після чого відбулося пленарне засідання зїзду, на якому прийнято випрацьовані поодинокими комісіями резолюції та обрано нову Управу ЦЕСУС-а.

О год. 20. голова зїзду перевівши підсумки праці зїзду, дякує всім присутнім делегатам за участь та отолошує VII. звичайний зїзд ЦЕСУС-а закінченим. Делегати встають з місць та відспівують національний гимн.

На цьому місці треба з приємністю відмітити добре технічне підготування зїзду, яке провели обі подебрадські Громади, як також велику увагу старшого громадянства — професури та товаришів студентів і студенток, з якою вони слїдкували за працею зїзду.

Після закінчення зїзду влаштували обі подебрадські Громади вечірку для делегатів та запрошених гостей, на якій зібрано 107 кч. на політичних в'язнів.

Резолюції

VII. Звичайного Зїзду ЦЕСУС-а що відбувся в днях 29—31. XI. 1929 р. в Подебрадах.

А. ОРГАНІЗАЦІЙНІ СПРАВИ.

1. VII Звичайний Зїзд Цесуса підводячи підсумки діяльності Цесуса від часу його існування констатує що:

1. Долею обставин матеріальний і технічний тягар праці в Цесусі був покладений з самого початку на еміграційне студентство з усіх займанщин поневолених українських земель.

2. Як довго еміграційне студентство було досить численне і на початку грошево відносно забезпечене воно з повним відданням сил дбало за піднесення на відповідний рівень престижу своєї Централі на міжнародньому форумі особливо і було спокійне за виконання цього свого остільки почесного як і важкого обовязку перед своєю нацією.

3. Одначе все українське студентство обєднане в Цесусі ніколи не забувало при цьому що Централь мусять бути на рідних землях серед свого народу тому виносило на всіх зїздах Цесуса побожання зглядно резолюції про поступне перенесення Централі до краю в міру сил і спроможности краевого студентства та обєктивних умов на західно українських землях творячи там для нього відповідні експозитури.

4. Ці зовнішні ще триваючі й досі обставини не давали ще змоги кращому студентству при всім його бажанні Централю до себе перенести і удержати.

5. Зогляду на це що еміграційне студентство укінчує розійжджася або бідує на злидених заробітках, стипендії давно вже зменшені до мінімум, нових студентів з краю не прибуває, школи українські за кордоном ліквідуються — Централі загрожує особливо на наступний рік брак матеріальних засобів та потрібної кількості функціонерів до керування її органів.

II. Маючи це все на увазі VII. Звичайний Зїзд Цесуса в певній відповідальности за дальше існування Централі взиває краще студентство перебрати на себе матеріальну і технічну відповідальність за дальше існування Цесуса, щоб він міг бодай в скороченім складі функціонувати за кордоном задовольняючи свої матеріальні потреби та вивязуючись зі своїх зобов'язань на міжнародньому форумі до того часу, доки краще студентство не зорганізується у себе дома згідно тих плянів, що між ним уже зароджуються та конкретизуються і осягнувши через те свого скріплення зароджуються та конкретизуються і осягнувши через те свого скріплення зможе вивязуватися нормально зі своїх обов'язків супроти Централі, а тим самим матиме вплив на збільшення продуктивности праці та розбудови Цесуса.

III. До остаточного оформлення цих процесів VII. Звичайний Зїзд Цесуса постановляє:

1. Осідком Цесуса остає надалі місто Прага.

2. Встановлюється наступний склад Управи Цесуса:

а) Президент, голова Відділу Міжнародніх Зносин та Начальний редактор «Студенського Вістника»,

б) голова Економічного Відділу, він же голова Культурно-Суспільного Відділу,

в) голова Загального Секретаріату,

г) Чотирих референтів: 1) референт Відділу Міжнародніх Зносин, 2) референт Економічного Відділу, 3) референт Культурно-Суспільного Відділу, 4) референт Загального Секретаріату.

IV. 1. VII Звичайний Зїзд Цесуса вітає новопринятих дійсних членів:

а) Національний Союз Українських Студентів (НАСУС) в Лієжі Бельгія,

б) Українське Академічне Товариство в Берліні,

в) Союз Українських Студентів з Волиня, Холмщини, Поліся і Підляша в Празі,

г) Академічне Товариство «Україна» в Женеві,

ґ) Союз Українських Студенських Організацій в Румунії (СУСОП) в Чернівцях.

2. VII Звичайний Зїзд Цесуса з радістю констатує зрозуміння потреб організаційного життя серед українського студентства під Румунією яке виявилось в створенні СУСОП-а та приступленні його до спільної праці з усім українським студентством об'єднаним в Цесусі.

Б. ЕКОНОМІЧНІ СПРАВИ.

VII. Звичайний Зїзд Цесуса беручи під увагу конечність задержати Цесус на висоті тих завдань, які він виконував досі, постановляє прийняти ось такі рішення:

I. Кожна студенська організація, що входить в склад Цесуса обов'язана пересилати точно кожного місяця Управі Цесуса вкладки відповідно до кількості заявлених дійсних членів не входячи в те якими організаційними способами дана організація ці кошти роздобуде.

II. Висоту членського внеску встановлюється для:

а) студентів стипендіятів 2 корони чеські,

б) для нестипендіятів 1 корона чеська,

в) висоту членського внеску для Америки встановить Управа Цесуса в разі потреби.

III. Невнесення членських вкладок якоюсь організацією протягом 3-ох місяців надає Управі Цесуса право завісити дану організацію в правах членських.

IV. Звертається увагу членам Цесуса на те, що в поодиноких організаціях членів Цесуса лишився великий борг за друк спеціального видання за мн-

нутий рік. Всі організації обов'язані до 1. січня 1930. р. вирівняти свої за-
довження, одноразовим оподаткуванням, або шляхом розпродажі видань Це-
суса, збірок вистав і т. п.

V. Надзвичайні видатки Цесуса викликані потребою акції на міжна-
родньому студенському ґрунті (міжнародні студенські зїзди, пропагандивні
видання і т. п.) покривати і на далі в кожному випадку одноразовим оподат-
куванням організацій — членів Цесуса та збірками серед ширшого громадян-
ства та інституцій.

VI. Вважаючи, що необзнайомлення загалу студентства з працею, завдан-
нями та значінням Цесуса є головною причиною слабкої матеріальної під-
держки Цесуса накладається на поодинокі організації, що входять в склад Це-
суса обов'язок улашувати інформативні відчити для своїх членів а Управі
Цесуса поручається інформувати через пресу загал громадянства про хід
праці Цесуса.

VII. Звертається спеціальну увагу, що кожна уступаюча Управа Цесуса
є обов'язана предложити Загальному Зїздові кошторис зладжений в порозу-
мінню з Ревізійною Комісією керуючись виатками і потребами Цесуса.

В. МІЖНАРОДНІ ЗНОСИНИ.

Зазнайомившись з постановами VI. Зїзду Цесуса, справами виясненими
головою Відділу М. З. та з діяльністю В. М. З. за минулу каденцію VII. Звич-
айний Зїзд Цесуса прийав слїдуючої резолюції:

I. Тому що участь українського студентства в делегаціях на міжнародні
зїзди була всетаки досі не вистарчаюча VII. Звичайний Зїзд Цесуса поста-
навляє:

а) Звернути увагу на притягнення до праці молодого студентства та за-
кликати студентство, яке перебуває в краю під ріжними окупаційними вла-
дами по мірі можливости висилати в склад центральної делегації Цесуса
своїх краєвих делегатів.

б) Висловити побажання, щоб українське студентство більш присвячу-
вало уваги на вивчення чужих мов.

II. VII. Звичайний Зїзд Цесуса поручає В. М. З. вести підготовчу працю
до Міжнародного Студенського Конгресу який відбудеться в 1930. р. в Брю-
селі як також подбати, щоби склад делегацій був як можна численнійший.

III. Для участі українського студентства в конференції Міжнародної
Студенської Помочі, що відбудеться в Оксфорді 1930. р. поробити необхідні
старання в напрямку участі на конференції.

IV. Продовжувати й на далі співпрацю з Українським Академічним То-
вариством Ліги Націй та піддержувати об'єктивні змагання української емі-
ґрації перед Секретаріатом Союзу Народів в справі визнання її як самостійної
національності.

V. VII. Звичайний Зїзд Цесуса доручає В. М. З. справу висилки сту-
денського хору до Німеччини, Швеції та Бельгії беручи під увагу не тільки
студентство з еміґрації а також студентство з західних земель та Буковини.

VI. VII. Звичайний Зїзд Цесуса доручає В. М. З. здобути вчасно всі
інформації про Міжнародню Олімпіяду, яка відбудеться в 1930. р. в Брюселі
подати всі інформації до відома студенським організаціям шляхом преси та
поробити необхідні заходи перед окремими державами в справі уможливлення
проїзду всім українським учасникам.

VII. VII. Звичайний Зїзд Цесуса поручає В. М. З. присвятити в наступ-
ному році більш уваги виданню міжнародних бюлетинів та публікацій чу-
жими мовами.

VIII. VII. Звичайний Зїзд Цесуса доручає українському студентству за-
хідних земель та Буковини заініціювати створення на місцях з поміж старших
громадян Т-ва прихильників праці українського студентства на міжнарод-
ньому форумі.

IX. VII. Звичайний Зїзд Цесуса звертає увагу Відділу Міжнародних Зно-
син на резолюції попереднього зїзду під чергою: 1, 2, 8, 9, 10, 13, 15, які
стверджується.

Х. VII. Звичайний Зїзд Цесуса доручає В. М. З. і надалі провадити акцію на міжнародньому форумі в справі Українських Високих Шкіл на західних землях в дотеперішних формах, порушуючи рівноправно університетське питання в Румунії, маючи на увазі грізне явище, що на 1.000.000 українців в Румунії нема бодай катедри української мови на Черновецькому університеті, де поляки будучи в великій меншості, мають катедру своєї мови а українці не мають навіть народніх шкіл з українською викладовою мовою.

Г. КУЛЬТУРНО-СУСПІЛЬНІ СПРАВИ.

I. VII. Звичайний Зїзд Цесуса доручає українському студентству Західної України (Галичина, Волинь, з Холмщиною, Поліссям і Підляшсям, Буковина) заїніціювати на місцях з поміж старших громадян Товариств Прихильників праці студентства на міжнародньому форумі.

II. Підтверджуючи 2 пакт резолюцій попереднього зїзду в культурно-суспільних справах про ліквідацію Української Господарської Академії в Подєбрадах VII. Звичайний Зїзд Цесуса доручає Управі Цесуса спільно з подєбрадськими студентськими громадами і надалі продовжували всі попередні заходи для збереження Академії.

III. VII. Звичайний Зїзд Цесуса підкреслює вагу фізичного виховання для українського народу і взиває українське студентство доложити всіх старань для активної участі в міжнародній студентській Олімпіаді в Брюсселі в 1930. р.

КОМУНІКАТ, Управи ЦЕСУС-а, ч. 1.

Прага, дня 8. листопаду 1929.

I. Організаційні справи.

а) На VII. Звичайному Зїзді ЦЕСУС-а, що відбувався в днях 29.—31. X. ц. р. в Подєбрадах була обрана Управа ЦЕСУС-а в слідуючому складі:

1. президент і голова відділу міжнародніх зносин — тов. Орелецький Василь, абс. філь.
2. віцепрезидент і голова економ. відділу — тов. Равич Дмитро, студ. тех.
3. голова Загального Секретаріату і голова Культурно-суспільного відділу — тов. Бойків Олекса, студ. тех.
4. референт економ. відділу — тов. Зубик Роман, студ. екон. наук.
5. референт міжнароднього відділу — тов. Петрюк Ярослав, студ. прав.
6. референт Загального Секретаріату — тов. Гладкий Ярослав, студ. техн.
7. референт Культурно-суспільного відділу — тов. Якубович Василь, студ. прав.

Ревізійна Комісія.

1. Балабан, Акад. Громада Подєбради.
2. Левенець, Громада Студентів, Подєбради.
3. Ницкевич, Акад. Громада, Подєбради.

Мировий Суд.

1. Шевченко Володимир, Громада Студентів, Подєбради.
2. Шадковський Евстахій, У. А. Г. Прага.
3. Вигнанський Петро, Акад. Громада, Подєбради.

б) Приняття нових членів.

На засіданні Управи ЦЕСУС-а дня 29. жовтня 1929. р. в Подєбрадах прийнято до складу ЦЕСУС-а Союз Українських Студентських Організацій в Румунії (осідок Чернівці, — число членів 160).

в) План праці.

Дня 2. листопаду ц. р. відбулося засідання Управи ЦЕСУС-а в повному складі. На цьому засіданні прийнято план праці на новий адміністративний рік. Чотирьох членів Управи виїхало після засідання до краю (Галичини та Буковини), щоб там на місці превадити свою діяльність.

г) Зміна функцій.

Після повороту тов. Равича з Подєбрад стверджено, що згаданий дав свою згоду Комісії Матці бути обраним до Управи ЦЕСУС-а на голову економічного відділу. На засіданні Управи ЦЕСУС-а дня 5. листопаду ц. р. розглянено справу та прийнято до відома заяву тов. Равича маючи на увазі його попередню працю в економічнім відділі. Наслідком цього получено відділ культурно-суспільний із Загальним Секретаріатом.

г) Урядові години членів Управи ЦЕСУС-а перебуваючих в Празі.

1. президент і голова відділу міжнарод. зносин тов. Орелецький: второк, четвер, субота від 10—12 год.
2. віцепрезидент і голова економ. відд. тов. Равич: понеділок, середа, субота від 8—10 год.
3. голова Загального Секретаріату і КСВ. тов. Бойків: понеділок, второк, субота від 9—11 год.

II. Економічні справи.

На VII. зв. зїзді ЦЕСУС-а обговорювалася всебічно справа невідрадного стану членського оподаткування за минулу каденцію, головно Громад з краю. Винесено цілий ряд резолюцій, які будуть в короткому часі розіслані організаціям. Виконання резолюцій зїзду є першим обовязком всіх організацій й економічний відділ буде цього рішучо домагатися.

Звертається увагу членів ЦЕСУС-а, що згідно з резолюцією ч. 4. Б. всі організації мають до 1. січня 1930. р. вирівняти свої грошові залеглости за минулу каденцію через які повстав, крім інших, великий борг ЦЕСУС-а за друк меморіялу (11.431.20. кч.). Самим громадам полишено вільну руку щодо способу зібрання грошей на покриття своїх залеглостей, чи то одноразовим оподаткуванням, продажню меморіялу, чи в який будь інший спосіб. Згідно з ухвалою VII. зв. зїзду мусять Громади найпізнійше до кінця 1929. р. переслати Управі ЦЕСУС-а викази із заподанням зужитковання пересланих їм прим. меморіялу. До відома ЦЕСУС-а дійшло, що організації, яким було переслано меморіал призначений до краю, передали тільки незначну кількість, а решту розпродували члени тих організацій, надаючи перед Управою ЦЕСУС-а за продані примірники жадної відчитности. Ці організації мусять найпізнійше до кінця листопаду ц. р. подати докладні викази про продану кількість прим. меморіялу, бо в противному випадкові Управа ЦЕСУС-а буде змушена вжити як найрішучійших методів покарання тих організацій.

III. Культурно-суспільні справи.

На VII. зв. зїзді констатовано великий упадок студенської преси взагалі а зокрема упадок видавництва Студенського Вісника. Щоб в цьому адміністративному році усунути ті ненормальности КСВ просить всі організації подати негайно до його відома, яку кількість прим. С. В. буде побирати кожна Громада. Рівнож необхідно відновити працю місцевих ред. колегій у Львові, Кракові, Варшаві, Познані та Данцігу.

На засіданні Управи ЦЕСУС-а дня 2. листопаду ц. р. постановлено приступити до зібрання матеріалів для видання чужими мовами всесторонньо інформаційної книжки про всі землі України. Рівнож постановлено видати протягом біжучого року історію боротьби за УВІІ в Львові та за українські катедри на черновецькому університеті. Після зложення проєкту КСВ. буде приступлено до зложення редакційної колегії, яка буде звертатися до поодиноких осіб, як вчених, так публіцистів о надіслання відповідних матеріалів.

Матеріальні засоби на видання цих публікацій будуть проводитися шляхом публічної збірки серед українського громадянства як на еміграції так в краю.

IV. Міжнародні справи.

а) Відділ міжнародних зносин з прикриттю констатує, що до цього часу заледво кілька організацій надіслало передплату на журнал «Воєс Студенціум». Таке байдуже ставлення до міжнародних справ дає нам самим найкращий образ нашої праці взагалі а нашого відношення до виконання обов'язків на міжнародному форумі зокрема. Всі ті організації, які до цього часу ще непереслили передплату (оден амер. долар на цілий рік) мають так зробити найпізніше до кінця листопаду ц. р. щоб уможливити відділові провести в належному часі цю справу в Женеві.

б) в днях 4—12. січня 1930. р. відбудеться зимова Олімпіяда в Давос, до участі в якій запрошено також українське студентство. Зголошення на цю Олімпіяду слід слати до відділу міжнарод. зносин.

в) Літом 1930. р. відбудеться міжнародня студенська Олімпіяда в Брюсселі. VII. зв. зїзд ЦЕСУС-а розглядаючи можливости участі українського студентства в згаданій Олімпіяді поручив відділові М. З. повести як найширшу підготовчу акцію в цьому напрямі. Проситься всі спортові товариства подали свої адреси до ЦЕСУС-а для уможливлення навізати як найтісніші зв'язки та виготовити програм нашої участі в Олімпіяді. Всіх спортовців закликається доложити як найбільших старань в тім напрямі, щоб гідно репрезентувати український нарід на міжнародніх студенських змаганнях.

За Управу ЦЕСУС-а:

В. Орелецький, в. р.
президент.

О. Войків, в. р.
секретар

З ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНСТВА.

Звіт

з діяльності Укр. Акад. Т-ва «СІЧ» у Відні від посліднього Зїзду «Цесуса».

Загальні Збори У. А. Т. «СІЧ» відбулися дня 1. грудня 1928. на яких вибрано новий Виділ зі слідуячим складом: голова — т. Ярослав Іванусів, місто-голова — т. Осип Гридовий, писар — т. Ксеня Яблоновська, протокольник — т. Юрій Вітошинський, ескарбник — т. Августин Луцький, господар — т. Дмитро Легкун, книгозбірник — т. Роман Гарас, архівар — т. Клементина Сероїчківська, прес-реф. — т. Ірина Яремович, виділові — тт. Роман Мороз і Ольга Бережницька. Змін у складі Виділу не було підчас адміністраційного року ніяких, лиш на час ферій вибрано слідуячу Управу: голова — т. Т. Панасюк, виділові — тт. Р. Залозецький, Р. Гарас, Ю. Ватошинський.

В році шкільнім 1928—29. числило Т-во 32 члени звич., 4 надзв. Покинуло 7-ох членів і виїхало до краю.

Виділ поставив собі за задачу впершу чергу берегти національні інтереси на віденському ґрунті, пропагувати українську справу, навіязувати блищі зносини з прихильним нам чужим студентством, вкінці вдержати власну домівку.

В десятиліття річниці 1-го падолиста взяла «СІЧ», як найактивнішу участь у влаштуванні свята, помагаючи зорганізувати хор. Крім цього в програмі свята входила промова від молоді, яку виголосив т. Я. Іванусів. Листопадові погроми у Львові нашіли зараз таки відгук на віденському ґрунті, головно серед Січовиків. Їх-же старанням — особливо т. Ю. Вітошинського — зложено відповідний комітет, який скликав протестаційні збори всієї віденської колонії в дні 11. листопада 1928. в «Паляс-Готель».

В зборах взяли участь всі Січовики, українське робітництво та мала частина інтелігенції. З жалем мусимо підчеркнути, що більша частина на-

шого громадянства — не знати ізза яких причин — на зборах не явилася, між ними і колишні головні провідники. Від Січи виголосив промову т. Я. Іванусів, відчитуючи рівночасно письмо від студ. Т-ва литовців, в якому вони з одної сторони співчують, з другоїж заохочують до витревалости в боротьбі зі спільним ворогом.

Щоб зміцнити товариське співжиття між членами, влаштовано традиційним способом спільну святу вечеру в одному із ресторанів. Шевченківське свято враз із святом Просвіти обходжено у власній домівці за участі всіх членів та невеличкого гуртка з поміж нашої віденської кольонії. На програму свята зложилися: святочне слово, т. Іванусів, реферат про Т-во Просвіта, т. Вітошинський, реферат від жіноцтва, п-ні О. Левицька, та музичні й вокальні продукції. Дохід із сего свята — добровільні датки — в сумі 40 шілл. вислано на ювілейний дар «Просвіті».

Протягом шкільного року відбулися такі доклади: «Державне відродження України та Піємонт» — Др. В. Залозецького з Берліна, «Завдання інженірів українців високих земельних шкіл під сучасну хвилю» — т. Т. Панасюка (з приводу 20-ліття секції на В. З. Ш. «Земля»), «Сільське господарство на Радянській Україні» т. О. Сандовича та «Боротьба о ліс і нашу в Австрії» — інж. В. Патаковського.

Солідаризуючися зі студентством в краю рішили Збори не влаштовувати в цім році жадних вечериць — в місто цего зібрано й вислано на потреби Рідної Школи 50 шілл. Під цю хвилю збирається на українських інвалідів, однак рахунок ще не замкнений.

Власна домівка Т-ва як досіль, так і тепер є важним чинником в життю тутешнього студентства. Тут концентрується товариське життя членів, тут відбуваються всі доклади, всі проби чи хоріві, чи театральні — тут міститься і Товариство Прихильників Освіти у Відні, а найважлише дав приміщення великій січовій книгозбірні (1835 ч.) та її секції. Домівка находилась в поганому стані, так що соромно було впроваджувати посторонніх гостей; тому постановлено її відновити. Це прийшло тим легче в часі різдвяних ферій, що панство Сероічковські поспішили радо з матеріальною помічю, за що на цьому місці складаємо щирю подяку. Удержання домівки зогляду на мале число членів стрічається з великими труднощами — членські вклади становлять не цілих 40% чиншу. І лиш надзвичайні оподаткування членів дають можливість утримати її.

Т-во «Січ» числить тепер з секції а імено: Гурток медиків, гурток студентів В. З. Ш. «Земля» та Укр. Ст. Самопоміч. Обі перші секції мають досить поважні власні фахові книгозбірні. Остання приміщена на університеті (відділ шевський, кравецький і фризієрня) разом з німецьким Віртшафтс-амтом, де працюють неможливі студенти; українців було 5. Самопоміч має рівнож власну домівку де приміщено відділ малярський. Домівку цю рішив Відділ Самопомочі задержати, щоби на случай не остала Самопоміч без домівки. А згадані повище відділи перенесено зі зглядів економічних на університет. Голова Самопомочі т. Лесь Рудий послуговувався майном Т-ва на власну руку не здаючи звітів перед Відділом, або роблючи це запізню, за що його усунено. Вибраній в тій цілі комісії не вдалося ще в цілости справу розслідити і тому не можемо ще подати звіту.

Січ—Цесус. Відділ старався бути все в як найтіснішому звязку з Централєю укр. студентства, хоч матеріально зі згаданих вище причин помагав їй дуже мало. Надіслані меморіяли видані з приводу листопадових погромів у Львові в числі 100 розіслано до всіх чужинних студенських організацій у Відні, урядів та преси.

Січ — і другі студенські організації. Зі студентством чужих націй вдалося навязати деякі звязки з югославянами. Інші студенти як німці, болгары та чехи все ставилися прихильно до укр. студентства, все йшли на руку, а час від часу уряджувано спільні прогульки. Як минулих років, так і тепер найкращі відносини панували між нами та литовцями, які вповні розуміють наші спільні інтереси. Звязки з чужинним студентством старалося Т-во «Січ» як найбільше використати, а найбільшим середником пропаганди був вже існуючий при тов. «Гурток танковий», який і цього року дав кільканацять виступів по чужих товариствах у Відні, зєднуючи собі велику прихильність.

Як звісно тов. Січ було членом основателем «Союзу Славянських Студентів». Однак цього року з огляду на листопадові погроми у Львові рішення на загальних Зборах «Січи» одностайно виступити із членів ввиду цього, що Управа ССС не зареагувала в ніякий спосіб на згадані погроми, а поляки, які є членами ССС, не опрокинули вчинків своїх братів-товаришів в краю. В справі виступу велися переговори, які досіль не довели до позитивних результатів.

ЗВІТ

*з діяльності Товариства Українських Техніків «Чорноморе» — Данціг,
за шкільний рік 1928—1929.*

Шість літ минає від заснування Т-ва «Чорноморе» в Данцігу, організації зовсім відмінного типу, якої ціль і суть вже всім відомі.

Управа вибрана на зимовий семестр у складі: Ростислав Левинський, Богдан Окниш, Іван Нищів. Членів Т-ва 22 в тому чотирьох новиків; двох членів Старої Хати та 8 членів репрезентантів. На протязі семестру відбуто 19 сходин-віч і 20 стоячих конвентів на техніці. На сходах відчитано 4 реферати.

Дня 1. листопада влаштовано спільно з іншими організаціями свято 10. роковин визволення західних земель України. Рівнож дня 22. січня відсвятковано спільно з іншими організаціями свято злуки українських земель. Дня 11. лютого відсвятковано 5. річницю оснування нашого Товариства. З тої нагоди відбувся в студенському домі вечер на який прибуло багато гостей, також з Галичини.

Дня 15—16. грудня відбувся у Варшаві зїзд братніх корпорацій «Чорноморе» при співучасті корпорацій з Варшави, Кракова, Познаня, Львова і Данцігу. Зїзд передав обовязки Верховної Корпорації нашому Товариству. Постановлено також видавати друком журнал «Чорноморе», але по виданню 2. числа видавництво мусіло припинити свою працю ізза переслідування з боку поліції.

До Управи Т-ва на літний семестр увійшли тт.: Володимир Коцик, Богдан Окниш, Ярослав Сайко. Членів 14, в тім 3. новиків; 4. членів Старої Хати, 8 членів — репрезентантів. Помимо того, що літний семестр є досить короткий відбуто 7 віч з двома рефератами та 10 стоячих конвентів.

Полагоджуючи ріжні справи Управа Т-ва одержала в зимовому семестрі 144 писем, вислала 73; в літньому семестрі одержала Управа 36 писем, вислала 31. Разом одержано 180 писем а вислано 104.

По об'єднанню всіх тутешніх націоналістичних організацій у спільному Союзі «Основа» брали члени нашого Т-ва активну участь у праці в «Основі» та інших її установах, як кооператива, спортовий гурток, хор, так що внутрішня діяльність Т-ва стратила ту інтензивність, якою відзначалася за попередніх років. Обязком кожного члена Т-ва є вступити в члени Рідної Школи та Просвіти, щоби тим способом призвичаїтися до підтримки наших культурних товариств.

ЗВІТ

*з діяльності Академічної Громади при Українській Господарській Академії
в Подєбрадах за шкільний рік 1928—1929.*

Шкільний рік 1928—1929 Академічна Громада розпочала в далеко тяжчих матеріальних умовах як попередні роки. Їдиною матеріальною базою Громади є членські вклади членів стипендіятів, число яких в тому році зменшилось до 80. Такий стан річей не дав можливости розвинути діяльність Громади, так як того вимагало життя. Для членів Громади по мірі можливости улаштовувано публичні лекції. У звязку з подіями листопадими в краю та з приводу річницї смерті б. п. проректора Академії проф. Віліна в 1928. р. зістала відложена до слідуячого року.

Дня 22. січня 1929. р. відсвяткувала Академічна Громада разом з Академією та Громадою Студентів свято проголошення самостійности України.

На цьому святі був присутній також представник м. Подєбрад. Шевченківське свято Академічна Громада також відмяткувала разом з Академією та Громадою Студентів улаштувавши вечер-концерт.

Звичайні Збори відбулись дня 15. IV. 1929. р., на яких до керуючих органів обрані зістали слідуєчі товариші: Пащенко Іван — голова Громади, Сірик Коєть — заступник голови та представник до благодійно-допомогового Комітету, Яковлів Сергій — секретар, Муловський Гаврило — скарбник, Влаєнко Ф. — господар та завідуючий бібліотекою Громади.

Членів Громада нараховує 210, з них 46 абсолюентів, 47 інженерів, закінчивших Академію в 1928. р., 45 студентів степендіатів, 83 недопомогівців та 19 студентів-своєкоштників.

СЕКЦІЯ СТУД. ВИСОКИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ШКІЛ ПРИ СОЮЗІ УКРАЇНСЬКИХ КУПЦІВ У ЛЬВОВІ.

Студентство усіх Високих Торговельних Шкіл у Львові згуртоване під сучасну пору в Секції Студ. Вис. Торг. Шкіл при Союзі Укр. Купців у Львові. Ця приналежність до іншого станового Союзу має причину в цьому, що в склад Секції входять слухачі Високої Школи для загран. торгівлі, однорічного державного курсу для абітурієнтів і однорічного торговельно-кооперативного курсу при Тов. «Просвіта» і в інший спосіб не можливо було всі ці категорії злучити в одній асоціації. Члени Секції брали по можности участь з одної сторони в Союзі Укр. Купців — з другої в студентськім життю. Делеговано до Редакційної Студ. Колегії одного з наших товаришів, який з рамени Секції поміщував в «Студ. Вістнику» і в «Новім Часі» звідомлення з діяльности Секції і статті на загально студ. теми. Позатим в студ. справах був Виділ в порозумінню з іншими студ. Т-ми. Бібліотека Секції досить мала, а спеціально слабо вивінована в фахові підручники, тому Виділ, маючи в цім році поважний вплив нових членів, робить старання в Товаристві Прихильників Освіти о більшу позичку на побільшення бібліотеки. Стан матеріальний Товариства слабкий — а то з одної сторони через дотеперішну малочисельність, з другої знова через це, що Секція відпроваджує від кожного студента до Каси Союзу Купців по 50 сотиків місячно. Стан каси Секції представляється тепер в той спосіб:

стан після кас. книжки	зл. 192,73
на позичках	» 183,60

готівка в касі	зл. 9,14
--------------------------	----------

Всі ці позички походять з передвакаційного періоду і саме тепер припадає термін їх звороту. Підчас шкільного року Виділ полишає все точно усталену резерву, якої не можна видати на позички. Доходи черпає Секція з вкладок членів а крім цього Секція вела в своєму заряді малий буфет для всіх членів Союзу Купців і для Т-ва «Шаховий Коник», яке має осідок в цім самім льокалі.

Заінтересування працею в Секції поодиноких членів в минулому році було слабе. Найбільшу ще діяльність проявила Секція при улаштуванні купецьких імпрез в Союзі Купців як Миколаївський Вечер, Свято Укр. Купецтва. Членів наша Секція числила перед феріями 32, в цих днях вписалось нових 64, але справа їх прийяття, яка мусить перейти через Виділ не зістала ще остаточно вирішена, тому що щойно недавно почався шкільний рік і подання о прийяття щойно напливають.

Замітити треба, що Виділ хвилево zdeкомплетований, бо голова Секції зложив диплом і виїхав на посаду, містоголова в тепер урядовцем Ревізійного Союзу Укр. Кооператив і їздить по провінції як люстратор кооператив, а господар приготується до диплому і досі не приїхав до Львова. Виділ мимо того урядує без комплекту, а для доповнення люк задумує до часу Загальних Зборів кооптувати на найближих сходах членів кількох провізоричних виділових. *На тижже сходах вирішиться справу пренумерати «Студентського Вістника» і «Вокс Студентіум».*

Виділ намітив план діяльності на будуче і в порозумінню з членами ведеться вже курс французької мови, на який ходить понад 20 слухачів. В міру потреби Виділ урухомить ще інші лекції. Крім цього для студентів нашої Секції отвиряється велике поле до праці серед купецької молоді, яка в останніх часах гуртується рівнож в Союзі Укр. Купців і представляє собою дуже податний для праці матеріал. З уваги на оживлення нашого економічного життя в краю має праця наших членів в Союзі Купців велику вагу. Поміж нашими членами помітне також значно більше заінтересування діяльністю Секції, образом чого є поважна фреквенція на спільних лекціях і частіші відвідини членів в домівці. Очевидно висліді праці, яка щойно починається не можна наразі предвидіти.

Мистецький Гурток у Львові. В місяці грудні відбулися перші організаційні збори студентів рисункової групи й архітектури львівської політехніки. На зборах прийнято статут й ухвалено назву (Мистецький гурток). Гурток є мистецькою секцією Т-ва Основи, а завданням гуртка є: поширювати мистецьку культуру в національному дусі, репрезентувати мистецьку сторону Т-ва Основа, а даліше влаштовувати реферати прогульки, курси то шо. Виділ секції складається з трьох осіб а саме: Ю. Липка — голова, С. Гебусівна — секретар, Б. Николин — екарбник.

Українське Гігієнічне Товариство. Заходом «Лікарського Товариства» у Львові основано в січні с. р. у Львові «Українське Гігієнічне Товариство».

Цілю того Товариства є хоронити народне здоровля через поборювання інфекційних недуг, через ширення засад гігієни і через боротьбу з алкоголізмом серед нашого громадянства на Західних Землях України.

Склад Управи сего Товариства з Вп. П. Професором Дром М. Панчишином на чолі. Запал, з яким беруться наші молоді лікарі й львівські укр. медики до праці над сповнюванням благородних завдань Товариства і віра в можливі великі користи сеї важної громадянської роботи для нашого народу — дають запоруку розвитку новозаснованого Товариства.

Українське Пресове Бюро в Данцігу. В січні ц. р. заложили українські студенти в Данцігу «Українське Пресове Бюро», завданням якого є інформувати чужинців про політичне положення на українських землях. Бюро видає свій власний бюлетин німецькою мовою. Перші числа цього бюлетину, що їх одержала редакція свідчать про солідне поставлення справи та добру організацію праці. Своім змістом вони є дійсно цікаві для чужинців і напевно чимало причиняться для пропаганди нашої справи між чужинцями, зокрема під сучасну хвилю, коли українська справа починає знову ставати актуальною на міжнародньому форумі. Треба тільки побажати членам Бюро витривалости в праці для загального добра нашої справи.

Всі посилки призначені для Бюра треба посилати на таку адресу: Андрій Федина, в. м. Данціг, Висока Технічна Школа.

З ЖИТТЯ ЧУЖИННОГО СТУДЕНСТВА.

2. міжнародня студенська зимова Олімпіяда в Давос 1930. р. Друга міжнародня студенська зимова Олімпіяда відбуватиметься в звійній швайцарській кліматичній місцевості Давос в днях 4. до 12. січня 1930. р. Заступлені будуть в цій Олімпіяді м. і. такі спортові роди: лещети, санковання, совгання, гокей на леді т. і. Цю Олімпіяду уряджує з рамени Міжнародної Студенської Конференції (СІЕ) спортова комісія СІЕ та швайцарська студенська центральна з осідком в Ціріху. Патронат над Олімпіядою перебрав президент Швайцарії, ректори всіх швайцарських високих шкіл та різні спортові товариства Швайцарії. Українське студенство одержало запрошення на цю Олімпіяду в особі своєї Централі. Рівнож одержав Цесус різні про-

спекти відносно Олімпіади в Давос в французькій та німецькій мові. В спортових змаганнях зможуть брати участь студенти не вище 27 років свого життя. Вписи на спортові змагання в Давос кінчаються дня 6. грудня ц. р., однак можна й додатково вписуватися, але не пізніше як десять днів перед відкриттям спортових змагань. Передбачується також й інші роди спорту, оскільки їх плекається в даній країні.

Бажано, щоб також й українське студентство було заступлено на цих світових студентських змаганнях в Швайцарії. Минулого року брали участь в зимовій Олімпіаді (першій) в Кортіна д'Ампеццо (Італія) також і не члени Міжнародної Студентської Конфедерації, як японці, греки та інші. Бажано, щоби українці були заступлені принаймні як обсерватори, оскільки не почуватися в силі, взяти чинну участь в спортових змаганнях студентства в Давос.

Міжнародна студентська літня Олімпіада в Дармштадт 1930. р. Спортова Комісія СІЕ організує в порозумінню з німецькою студентською централею чергову (третю) міжнародню студентську Олімпіаду в Дармштаді в часі 1. до 10 серпня 1930. р. Заступлені будуть в Дармштаді всі роди літнього спорту, тенніс, скок в гору, скок на віддаль, копаний мяч, пливання ітд. Цесус ще не одержав подрібної програми про дармштадську олімпіаду, однак її незадового напевно одержить. Покищо наспіло запрошення на літню Олімпіаду від німецької студентської централі з Берліну. Не сумніваємося, що український студентський спорт вишле своїх представників на Олімпіаду в Дармштаді. Про цю Олімпіаду пишемо окремо статтю на іншим місці.

Екскурсії до Еспанії. Центральний Союз еспанського студентства з осідком в Мадриді організує в вересні 1930. р. студентські екскурсії по Еспанії, м. і. також по Південній Еспанії, де прогульковці матимуть нагоду звидіти Севілю, Кордобу та інші славні міста Еспанії. На ці екскурсії запрошено також й українське студентство через Цесус.

Видання підручної студентської інформаційної книги в Лондоні. З початком 1930. р. видає III. комісія Міжнародної Студентської Конфедерації (Лондон) підручну інформаційну книгу п. з. «Handbook of Student Travel», в якій поміщені інформації про високі школи в поодиноких країнах, дальше найважнішу літературу про різні народи (література, мистецтво, тощо). Крім цього будуть там поміщені інформації про різні центральні союзи. Цесус вислав потрібні відомости про Україну та українське студентство до Лондону.

Конференція міжнародніх студентських організацій в Парижі. При Інституті для Духової Співпраці в Парижі відбулася, дня 18. листопада ц. р., конференція міжнародніх студентських організацій. На конференції постановлено одностайно продовжувати й в майбутньому подібні студентські зібрання під протекторатом згаданого Інституту. На слідуєчій конференції обговорюватимуть справу виміни студентства. Ця конференція відбуватиметься правдоподібно в маю 1930. р. Ближих інформацій про паризьку конференцію ми покищо не одержали.

Зїзд СІЕ в Брюсселі 1930. р. Слідуєчий Зїзд СІЕ відбуватиметься в часі 10.—24. серпня 1930. р. в Брюсселі. Програму зїзду випрацює Виконавчий Виділ Міжнародної Студентської Конфедерації на однім з своїх найближих засідань. Зїзд буде получений з екскурсіями по Бельгії, м. і. також з прогульками до Остенде та Антверпен. По брусельським зїзді організує еспанське студентство для частини делегатів екскурсії по Еспанії.

Річна конференція Міжнародної Студентської Помочи в Оксфорді 1930. р. Слідуєча конференція Міжнародної Студентської Помочи (ISS) назначена на кінець липня 1930. р. до міста Оксфорду. Делегати будуть уміщені в знанім англійським студентським коледжі в Оксфорді, при якій нагоді матимуть змогу пізнати студентське життя в Оксфорді, яке (побіч Кембріджу) цілком різниться від життя студентства на інших англійських університетах.

Зїзд французького студентства в Альжирії. Майбутній річний зїзд французького студентства відбуватиметься в Альжирії (Північна Африка). Бюро подорожні французького студентства організує з цієї нагоди, в порозумінню з італійським студентством міжнародню студентську студійну подорож по Фран-

ції, Альжирії, Тріполісу та Італії. Зїзд французької студентської централі призначений на місяць квітень 1930 р. Також й українське студентство запрошено на цей зїзд. Рівнож може український студент брати участь в згаданій студійній подорожі.

Міжнародня студентська виказка СІЕ. Для власників міжнародної студентської виказки СІЕ признали деякі полекції (знижка на залізничних, при уділованню віз, на високих школах ітд) правительства таких країв: Франції, Англії, Угорщини, Італії, Польщі, Чехословаччини, Румунії та Туреччини.

Японське студентство та СІЕ. Як довідуємося робить американське студентство заходи, щоби притягнути також й студентство Азії до СІЕ. Мається тут на увазі передовсім студентство Японії, потім Китаю, Кореї та інших азійських країв. Тому не є виключено, що на зїзді СІЕ в Брюкселі буде прийята Японія (можливо також Китай) в звичайні члени СІЕ. До тепер брало японське студентство участь в студентських спортових змаганнях, які уряджувано з рамені СІЕ.

Зїзд еспанського студентства в Барселоні. На початок грудня ц. р. назначено черговий річний зїзд еспанського студентства до Барселони. На порядок дня зїзду поставлено м. і. такі точки: навчання на високих школах в Еспанії, організація еспанського студентства, зносини з чужинним студентством ітд. На зїзд запрошено також й Цесус. Цесус вислав довше привітальне письмо зїздові еспанського студентства.

Міжнародня студентська санаторія в Швайцарії та СІЕ. Послідний випуск Бюлетену Міжнародної Студентської Конфедерації за листопад—грудень ц. р. присвячений майже в цілости будованню міжнародної студентської санаторії в Швайцарії. Конфедерація (СІЕ) зобовязана платити певну суму на цю санаторію. Тому СІЕ визначила суми, які її члени, поодинокі централі, мають внести на згадану санаторію. На Цесусе припадає сума 154 швайцарських франків, себто приблизно 35 доларів.

Бібліографія.

Генерал-поручик М. Омелянович-Павленко: Українсько-польська війна 1918—1919.

В 11. річницю проголошення самостійности Західніх Земель України появились спомини був. Начального Вождя Української Галицької Армії. Лише декільком особом відомо, які труднощі довелось побороти був. Начальному Вождеві, щоби видати ці спомини. Надто тяжке матеріальне положення українських генералів, на яке перед роком вказував полк. Е. Коновалець у Військовому Віснику та Розбудові Нації ні дрібку не змінилось на ліпше. Тяжко пригадувати це ненормальне явище нації тій, яка покищо веде відмінну боротьбу за свою самостійність, але вже в недалекому майбутньому можуть повстати знова для неї сприяючі обставини, боронити яких треба буде зброєю. І знова треба буде творити армію, треба буде обороняти самостійности. Безперечно, що ці самі генерали, які сьогодні в більшости тиняються серед злиднів на чужині, займуть провідні місця. Вони не будуть чекати аж їх нація покличе, не будуть торгуватися за якісь соціальні полекції для себе а підуть безоглядно до боротьби з ворогом. Добре, що так виховані у військовому дусі та переняті надто боротьбою нації, алеж, якраз ці військові, яких у нас аж надто мало, прийдуть в той важний мент знищенні фізично, не підготовані в найновішому військово-воєнному досягненні. Правда, що дехто з них і серед тих злих обставин, слідкує за військовим мистецтвом, алеж це далеке від нормальної праці. Та приїде мент, коли ми знову зажадаємо від своїх генералів: *ведіть нас до побіди. Творіть гами плями, якими можнаб як найскоріше знищити ворога.* Чи ці наші домоганця можуть бути генералами сповнені, хай відновість кожний той, який поважно думає про майбутню оружду боротьбу Української Нації за її самостійність.

«Українсько-польська війна» є безперечно цінним документом для майбутнього історика. Перш всього не є писаний твір у формі якогось роману з певними сензаційними забарвленнями, призначеного для доброго книжкового збуту. Для активних учасників українсько-польської війни праця ген. М. Павленка має ту вартість, що розгортає перед нами дійсний стан війни, далеко відмінний від того, що майже кожен з нас собі витворив. Спокійний і річевий тон споминів нагадує всім той військовий обов'язок: *не криком, але чином всяк провадить боротьбу*. Для молоді спомини ген. Павленка мають ту вартість, що відкривають перед нєю ті всі труднощі й недостатки, з якими довелося боротись Начальній Команді та цілій Армії, а дальше широкий військовий розгляд, якого мусять набувати молоді, коли хоче в майбутньому вхопити за зброю. *Батьківщина не вимагає від нас смерті, але охорони її перед ворогом, шляхом його знищення. А щоб знищити ворога треба бути до боротьби ліпше підготованим від нього*. Активні учасники повинні впершу чергу звертати увагу молоді на совісну підготовку до боротьби. Війна не є страшна, не є злочином, але до нєї треба бути добре підготованим, щоб в тому моменті дійсно допомогти Батьківщині а не бути для нєї тятарем.

Праця ген. Омеляновича-Павленка є з військового боку добре проведеною та доповненою військовими шкiцями. Як уроженець Східних Земель України, ген. Павленко безперечно на цьому чимало тратив, будучи Начальним Вождом У. Г. А. Тратив генерал не мочучи розвинути вповні своє знання, тратила на цьому боротьба проти поляків. В своїх споминах ген. Павленко на це й вказує. Зокрема прикро вражає інцидент з Др. Петрушевичом в часі відвороту У. Г. А. Безперечно через брак зброї та всіх інших воєнно-технічних засобів не можна було провадити війни так, як цього вимагало добро Української Нації. І тут саме виказує ген. Павленко своє велике знання. Організування Армії в часі війни й повільна підготовка до рішачючого удару, а не сліпе штовхання військ супроти сильнішого ворога, як це вміли безприкладно в модерній війні робити генерали російської армії, ось військовий хист, що його в той важний мент зумів ген. Павленко вповні приміняти.

Як відомо, причин невдачі нашої війни слід шукати не в Армії, а в тодішніх державних мужів-політиків. Безперечно, що запізно було видвигати перед Антантою наші домагання тоді, коли вона засіла біля побідного стола. Це треба було значно скорше робити тоді, коли ще «пан цісар» сидів сильно на своїому троні.

Спомини ген. Павленка заслуговують на те, щоб кожен українець їх прочитав. Однак ті, які шукають щось сензаційного, хай не беруть до рук. Для себе нічого там не знайдуть. Про це вже говорить авторова присвята споминів.

О. Бойків.

Україна в чужих мовах у pp. 1928=29.

Українській проблемі в цілому присвячені на англійській мові стаття Д. Генбері «Проблема України» («National Review», 1928, грудень), на німецькій мові стаття Ганса Кола «Україна» у двох перших числах мюнхенського місячника «Zeitwende» за цей рік, стаття Шредера «Українська справа», у п'ятому зшитку «Baltische Monatschrift», 1929, на італійській мові стаття Евг. Онацького «Українська проблема на протязі історії» («Europa Orientale», 1928, № 7—8). На сторінках цього часопису після появи цієї статті Онацького розпочалися нудні й зайві виступи кн. Волконського, автора знаного памфлету «Історична правда й українофільська пронаганда». Волконський відповів Онацькому у 3—4 зшитку того ж органу за р. 1929. Статтею «Як історія до-монгольської Росії може стати актуальним питанням». Онацький відповів на це у статті «Росія та Україна». Волконський замкнув цю полеміку статтею «Росія південна та північна». З погляду Сталінського євразійства (чи євразійського сталінізму) розглядає українську справу в ч. 30 «Євразии», кн. Святополк-Мирський.

Українському питанню на західних землях присвячена стаття *Panna-порта* «Історичні й соціологічні підстави української справи в Польщі» («*Nation und Staat*», 1929, квітень), *Курського* «Пробудження Карпатської України» (Там-же, травень). У році 1928. в часопису «*Nation und Staat*», були вміщені також статті *Целевича* «Культурна політика Польщі супроти українців», та *Дм. Левицького* «Українська справа». Багато місця присвячено українсько-польським відносинам у книгах проф. люблянського університету *Рене Мартеля* «Польща і ми. Химери й дійсність». (Париж, 1928), з рідким як для француза знанням справи написана праця, лише на жаль зіпсована кількома ложками ікри, цієї модерної форми традиційного дьогтю, чи пак «Советофільства». Вільною від останньої хвиби є праця *Коростовця* про сучасну Польщу, що під неоднаковими назвами вийшла в рр. 1928—29. на трьох мовах — німецькій, французькій та англійській, і автор якої уділив справам українським не мало місця й уваги. Нарешті, у книзі «Національні справи в теорії та життю» (Варшава, 1928), *Леона Васілевського*, автора знаної книги «Українська національна справа в її історичнім розвитку», більша частина присвячена українському питанню на Західних Землях.

Вельми неправдиве освітлення сучасного стану українського життя під Польщею знаходимо у статті *Вячеслава Творковського* «Меншости в Польщі» («*Revue de Genève*», 1929, жовтень), що без сумніву подає про його external українсько-польські відносини так, як це бажано сучасному польському урядові. У книзі *Томмазіні*, колишнього заступника італійського посла у Варшаві «Воскресла Польща», що торік вийшла у польським перекладі, можна знайти вельми цікаві подробиці дипломатичної закулісової гри підчас вирішення долі Галичини, зокрема що-до історії акту 14 березня 1923. р. Українсько-польським відносинам присвячена також стаття колишнього львівського вояводи *Дунін-Борковського*, видрукована у польським місячнику «*Droga*» влітку р. 1929.

Українсько-російським відносинам присвячена брошура *Плетнева* «Питання життя. Українське питання. Чи може існувати ізольована Україна» (Прага, 1928), стаття проф. *Федотова* «Чи буде існувати Росія» («*Вестник*» орг. рос. христ. студ. руху, 1929, I—II), проф. *Вицилли* «Нація и язык» («*Современные Записки*», кн. сорокова), *Рожера Лабонна* «Майбутня Росія», («*Correspondant*», 10. вересня 1928.); Лабонн висуває наглу потребу позитивного вирішення проблеми державної незалежності України; *Дальневосточники* «Сибирь Россия и Украина», вміщена в VI—VII-ій книзі збірника сибірських вельми поміркованих і не дуже до того ширих напів-федералістів «*Вольная Сибирь*» (Прага, 1929); Дальневосточник у своїй статті завзято полемізує з статтею п. *Льва Галицького* про майбутні відносини України до Сибіру, вміщену в харбінському щоденнику «*Гун-Бао*». Якесь *Гулевич* клянеться й присягає що він справжній нащадок Ганни Гулевичівни, що наприкінці XVI століття фундувала свої маєтки на засновання Клівської Академії, а крім того клянеться, що він «тоже малорос» і всі чисто на Україні теж такі собі як він «тоже малороси» й про жадну Україну чути нічого не хочуть; все це вміщує п. *Гулевик* на гостинних сторінках вельми підозрілої паризької «*Revue hebdomadaire*» (1929, 20 квітня). У ч. в «*Карпатського Сьґта*» (Ужгород) наш давній супротивник *М. Могілянській*, жонглюючи пам'ятю Драгоманова, виступає проти «українського шовінізму». То саме, але без покликувань на Драгоманова, робить і кн. *Волконський* у томуж часопису за квітень р. 1929. Драгоманова, робить і кн. *Волконський* у томуж часопису за квітень р. 1929. а ж у двох статтях «В чім головна небезпека» та «Малоросіянин чи Українець?». Українській справі на Кубані присвячена вельми докладна й ґрунтовна розвідка *Сулятицького*, автора знаних «Нарисів історії революції на Кубані», вміщена у ч. 2 «*Spraw narodowościowych*» за р. 1929. Українській літературі приов'язані статті *Дмитра Донцова* «Від епігонізму до самостійності. Нові течії в українській літературі» (у краківському місячнику «*Przegląd współczesny*» чч. з січня та лютого біжучого року) та «Невільники доктрини» (у перекладі пані *М. Носкової*) у ч. 8—9 чеського місячника «*Nové Čechy*» за р. 1929; *М. Мухина* «Сучасний стан української літератури» (у словацькому місячнику «*Slovenské pohľady*», 1929, січень); стаття *П. Філіповича* в українському числі франко-бельгійського часопису «*La Nervie*»; стаття *Л. Тимофеева* «Сучасна українська література» («*Новый Мир*», 1929, № 3);

стаття італійського критика Джачинто Тревізонно «Українська література та мистецтво» («*Rassegna Nazionale*» 1929, січень) і нарешті стаття М. Єремїва про українську літературу, вміщена у квітневій зшитковій італійського літературно-критичного часопису «*Accademia*» за р. 1928.

Т. зв. «пролетарській» літературі на українській мові присвячені статті В. Коваленка у московському місячнику «*Октябрь*», 1929, № 1, стаття д-ра Любимецького у словінському журналі «*Dom in Svet*» за р. 1928 та написана на підставі «10 років української літератури Х. Яшека, стаття В. Харвата «Ідейні напрямки в українській советській літературі» («*Slovanský přehled*», 1929, травень).

Сучасному станові української поезії присвячена російська стаття Поступальського «Сучасна українська поезія» (у лєнінградському місячнику «*Звезда*», 1929, липень), в якій, до речі, всупереч звичаю останніх років, коли в російських виданнях українські поети були заступлені неохайними, партійськими перекладами (класичним зразком може бути хоч би «Антологія української поезії», видана харківським ГПУ чи там ДЗУ), уміщені винятково взірцеві переклади з Рильського, Бажана, Шкурунія та ін. виконані Едуардом Багрицьким, Юрієм Полетикою й самим Поступальським. Тій же темі присвячена стаття М. Мухина, уміщена у ч. 13 пражського двохижневіка «*Вольное Казачество*» за р. 1928.

Творчості Лєсі Українки присвячена розвідка білоруського автора, схованого за ініціалами Г. В., уміщена в першому зшитковій журналі «*Вольная Думка*», що в липні цього року вийшов у Вільні. Творчість Тичини, Павла, розреклямована в галасливій статті новоспеченого академіка Юринця («*Печать и Революция*», 1929, № 6).

З перекладів з української літератури появилися в липневій та листопадовій книжках «*Deutsche Rundschau*» переклади: «Параска. Українська легенда», «Івасик Телесик» та «Баба-Яга, костяна нога. Українська казка», обидві речі належать перу Ганні Львовни (?).

У п'ятій книзі «*Slovenských pohádkov*» за цей рік був надрукований недавно знайдений кінець поеми Андрія Белло «Анна Данилівна», сюжет якої автор позичив у Шевченковій «Утії Катерини хата на помості». Ціла ця велика поема (початок її разом з перекладом Шевченкового вірша «Утії Катерини» на словацьку мову, доконаним братом Андрія Белло — Петром Белло — Горалом, та історично-критичними зауваженнями до поеми, зробленими редактором цього журналу Стефаном Крчмерим, були вміщені у «*Slovenských pohádkov*» за р. 1922 стор. 352—374.

Пишу ці зауваження лише через те, що свого часу п. Лупів у своїй розвідці про Т. Шевченка в чеській та словацькій літературах («*Нова Україна*», 1926), цей твір А. Белло і переклад П. Белло пропустив. Сама по собі поема А. Белло є надзвичайно цікавою спробою, здається до того в словацькій літературі єдиною, оспівувати цілком українську тему і до того затримуючи українську національну ідеологію.

Історичний характер має стаття Андре П'єра «Десять років по Бересті» («*Revue des Vivants*», 1928, квітень), автор якої дуже сторонничи і несправедливо оцінює мирову політику України доби Центральної Ради. Відповідно на це можна вважати досить об'єктивно написану велику розвідку Борщака «Український мир у Бересті» («*Le Moude Slave*», 1929, квітень, липень, серпень). Тому ж автору належить надрукована у ч. 2 «*Europe Centrale*» за р. 1928—29. згадка «Чехія перед двома століттями (з даного денника Пилипа Орлика, гетьмана України)». Полтавській битві присвячена стаття Отто Гайнца «Карло XII. та Петро I. у полтавській битві» («*Preussische Jahrbücher*», 1929, січень, лютий). У великій праці Яніка «*Історія поляків на Сибіру*» (Краків, 1928) знаходимо досить багато місць, присвячених зношенням Т. Шевченка з польськими засланими. Мюллер у «*Revue International de Sociologie*» (1928, вересень-жовтень) досліджує розвиток земельних відносин на Україні у XVII та XVIII століттях. Більш недавній добі присвячена воєнно-історична польська праця В. Гуперта «Захоплення Східньої Малопольщі та Волині» (Вар., 1928) та польські оповіді Калінського «Роки боротьби й заверюхи на Україні (1917—21)». Яскраву картину українсько-французько-російських відносин в Одесі підчас французької окупації в зимі 1918—

1919. року знаходимо у книзі спогадів одеського банкіра Ксидіаса «Французька інтервенція в Росії. Спогади наочного свідка», що вийшла р. 1927. французькою мовою в Парижі. *Гуковський* присвячує свою працю «Французька інтервенція» (Москва, 1928), тій самій темі, пильно досліджуючи зокрема становище українців.

Українському мистецтву (архитектурі) присвячена книга *Лукомського* «Київ» (Париж, 1929, вид. Дангена франц. мовою), народньому мистецтву України наполовину присвячена польська праця *Шумана* «Давні Килими в Польщі та на Україні» (Познань, 1928), деякі матеріали по килимкарству Буковини можна знайти у французькій праці *Тцигара-Дамурґас* «Килим румунський (Бесарабія, Буковина: т. д.)», що вийшла торік у Парижі.

Давнім народнім поглядом українців на смерть присвячена стаття *Евг. Опацького*, вміщена в найбільш репрезентативному італійському журналі «*Nuova Antologia*» з 16 березня 6. р.

Загальним нарисом української етнографії є польська праця *Фішера* з вельми архаїчною назвою «Русини. — Нарис етнографії Русь» (Львів, 1928, Закл. Осолінських).

Церковним відношенням на Україні присвячена стаття *Ганса Коха* «Українська Афтокефальна Церква» («*Osteuropa*», 1929, жовтень) та стаття «Церковна боротьба проти українців у Польщі» («*Nation und Staat*», 1929, жовтень).

В органі польського краєзнавчого товариства «*Ziemia*» майже в кожному числі можна спіткати дрібніми статтями, присвячені археології та етнографії Західних Земель України, переважно Волині.

Українській діалектології присвячена російська розвідка *Дульсона* «До характеристики говірок республіки Німців Надволжя», видана Німецьким держ. видавництвом (Покровськ, 1928). Українській філателії присвячена стаття *Евгена Вирового* «Десять років української поштової марки», вміщена в чеському часопису «*Tribuna filatelistů*», 1928, чч. 11. 12) та стаття *Х...* «Українські марки» («*L'echo de la Timbrologie*», 1928, 15 травня), анонімний автор якої пише не лише про українські марки, але (хоч і не завше влучно, проте без проявів злої волі) й про Україну — сучасну й давню. Українській еміграції в Америці присвячена стаття *Н. Григориїва* «Українці в Канаді» («*Slovanský přehled*», 1929, лютий) та стаття *Р. Ярого* «Українська еміграція в Америці та її значіння для старого краю» («*Nation und Staat*», 1928, листопад).

Крім матеріалів в українській справі, вміщених у чужинецьких виданнях маємо кілька окремих публікацій, виданих українцями в чужих мовах. У Брні на Мораві накладом групи української молоді видано на чеській мові брошуру «Українці і їх визвольний рух», в якій подано переклад двох статей про Україну, одна з них належить п. *Харватові*, чеському політикові й журналістові, а друга п. *Штраусові*, одному з лідерів німецької соціал-демократії в Чехословаччині, і яка давнім була надрукована в німецькій місячнику «*Gesellschaft*».

У Женеві накладом українських націоналістів вийшов на англійській мові збірник п. н. «Україна. Мирова проблема». На німецькій мові видана публікація «Україна під чужоземним ярмом». На французькій мові окремою брошурою вийшов отвертий лист проф. *О. Шульґина* до Нансена у справі охорони національних прав українських емігрантів. *М. Музик.*
